UTICAJ ŽRTVE NA NASTANAK KRVNIH DELIKATA

Miloš Marković
Pravni fakultet Univerziteta Privredna akademija u Novom Sadu
Geri Karolja 1, 21000 Novi Sad, Srbija
Telefoni: +381 21 400 499, +381 63 76 70 752
E – mail: markovic@pravni-fakultet.info

Sažetak: *Da bi se potpuno i sveobuhvatno istražio kriminalitet, pored fenomenološke i etiološke, potrebno je analizirati i njegovu viktimološku[1] dimenziju. Za objašnjenje kriminološkog aspekta krvnih delikata od izuzetnog je značaja proučavanje uloge žrtve. Kada su u pitanju krvni delikti, kao vrsta kriminaliteta koja nastaje u neposrednim interpersonalnim odnosima, po pravilu u konfliktnim situacijama, onda je ponašanje žrtve koje se ispoljava u vidu „doprinosa" izvršenju krivičnog dela, svakako vrlo značajan činilac. U radu su prezentirani rezultati do kojih je autor došao u svojim istraživanjima, a koja se odnose na inkriminisana ponašanja žrtava krvnih delikata kao „doprinos" njihovom izvršenju. Utvrđeno je da je žrtva u 51,67% od ukupnog broja analiziranih slučajeva doprinela sopstvenoj viktimizaciji. Uloga žrtve predstavlja značajan faktor u nastanku krvnih delikata.*
Ključne reči: *žrtva, viktimologija, krvni delikti, doprinos.*

Abstract: *In order to fully and comprehensively investigate the crime, apart from phenomenological and etiological, it is necessary to analyze his Victimology dimension. For an explanation of criminological aspects of blood crimes is of great importance the study of the role of victim. When it comes to blood homicides, as a kind of crime that occurs in direct interpersonal relationships, usually in conflict situations, then the behavior of victims that are manifested in the form of "contribution" of criminal offenses, is certainly a very important factor. This paper presents the results to which the author came to his research, and related to the incriminated behavior of victims of crimes of blood as a "contribution" to their execution. It was determined that the victim in 51.67% of the total number of analyzed cases contributed to their own victimization. The role of the victim is a significant factor in the formation of blood crimes.*
Key words: *victim, victimology, blood homicides, contribution.*

1. Uvod

Problem žrtve krivičnog dela (lat. *victima*-žrtva) star je koliko i problem samog zločina. Žrtva i učinilac krivičnog dela u novije vreme privlače sve veću pažnju onih koji se bave izučavanjem kriminaliteta kao društvene i individualne pojave. Za objašnjenje kriminaliteta od izuzetnog je značaja proučavanje uloge žrtve. Žrtva prijavljuje krivično delo. Od nje zavisi da li će uopšte da dođe do krivičnog postupka. U radu će se govoriti da od ponašanja žrtve zavisi i izbor i odmeravanje sankcije učiniocu. Upoznavanje žrtve je značajno i za prevenciju zločina i adekvatnu represiju prema učiniocu. Međutim, u vezi sa nazivom teme u radu će se govoriti prevashodno o ponašanjima žrtava krvnih delikata koja predstavljaju doprinos u izvršenju istih.

[1] Izraz "viktimologija" u doslovnom prevodu znači nauka o žrtvi, a potiče od američkog psihijatra F. Werthama (1949.). Kasnije je ovaj naziv upotrebio izraelski advokat B. Mendelsohn (1956.).

2. Pojam žrtve

Naše krivično zakonodavstvo ne poznaje pojam žrtve. Pojmu žrtve krivičnog dela u krivičnom pravu odgovara pojam pasivnog subjekta, odnosno pojam oštećenog u krivičnom procesnom pravu. Razlike u definisanju pojma žrtve javljaju se slično razlikama koje postoje među autorima u pogledu određivanja predmeta viktimologije. Sa kriminološko-viktimološkog aspekta pojam žrtve ima šire i uže određenje. U najširem smislu pojmom žrtve obuhvaćena su sva fizička i pravna lica i drugi subjekti (društvene organizacije, socijalne grupe, društvo) koja trpe neku štetu od kriminalnog ponašanja, prekršaja ili slučajnog događaja. Žrtva je svaka ona osoba koja trpi u svojim pravima od, protivpravnog i svakog drugog nasilja ili nesretnog slučaja. U tom kontekstu razlikuju se žrtve kriminaliteta, žrtve prekršaja i žrtve nesreća (elementarnih nepogoda, nesreće na radu i sl.). Uže kriminološko određenje pojma žrtve pod žrtvom podrazumeva samo žrtve kriminaliteta. To su fizička i pravna lica čija su dobra, prava i interesi neposredno uništeni, oštećeni ili ugroženi krivičnim delom. Oba pojma imaju svoja značenja i vrednosti. Prvi je važniji sa teoretskog i globalnog aspekta, dok je drugi više jednostavan, konkretan i lako primenjiv u praksi. Uže i konkretnije određenje pojma žrtve jedino je prihvatljivo i za krivično pravo i kriminologiju.

Kod krvnih delikata žrtva može da bude samo čovek, odnosno ljudsko biće. Krivičnopravna zaštita života i tela odnosi se na svako živo ljudsko biće, bez obzira na njegovo starosno doba i zdravstveno stanje. Ubistvo i telesna povreda postoje i kad se vrše prema licima za koja, s obzirom na stanje njihovog zdravlja, postoje medicinske indikacije da neće dugo živeti, odnosno prema novorođenčadima koja ne mogu normalno da obavljaju sve životne funkcije. Objekat zaštite je i lice koje je već osuđeno na smrt, sve do momenta dok nadležni organ ne bude ovlašćen da izvrši ovu kaznu.

Stari ljudi postaju lakše od drugih žrtve krivičnih dela protiv života i tela. Opasnost je u kombinaciji bogatstva i slabosti. „Verovatno je da su oni koji ubijaju mlađi od onih koji su ubijeni“ (Wolfgang). Stari ljudi su izloženi opasnosti da postanu žrtve ubistva od strane lica koja su prihvatila obavezu da se uz određenu naknadu o njima staraju do kraja života. Pol ima takođe određeno značenje. Kada se radi o ženama žrtvama[1], još je Hans von Henting istakao

[1] Dana, 12.05.1998. godine, oko 05,00 časova u stanu u Novom Sadu, ul. Pariske komune br. 9 LJ.V. je lišila života svog supruga M.V. Kada je M.V. zaspao, ona mu je iz njegovog revolvera ispalila jedan metak u glavu. Sama je pozvala policiju. Izjavila je da je ubistvo izvršila sa motivom sprečavanja daljega nasilja u porodici (dugogodišnje zlostavljanje, maltretiranje i tiraniju njene dece i nje od strane supruga). Ovo više nije mogla da trpi, te se odlučila na izvršenje krivičnog dela kao krajnje i jedino moguće rešenje. Nakon dva sudsko psihijatrijska veštačenja zaključeno je da je u kritičnim momentima imenovana bila potpuno nesposobna za normalno rasuđivanje. Nije bila sposobna ni da shvati značaj dela ni da upravlja svojim postupcima. Javni tužilac je obavestio istražnog sudiju da odustaje od daljeg krivičnog gonjenja zbog postojanja okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost, tj. zbog neuračunljivosti okrivljene.

U istrazi je utvrđeno kako se žrtva ponašala proteklih 21 godinu svog trećeg braka. Dok mu je majka bila živa svoju agresivnost i konfliktnu ličnost je ispoljavao prema njoj. Posle njene smrti to se prenelo na suprugu. A kada su deca odrastala njegova agresija se prenosila prvo na starije, a zatim na mlađe dete. M.V. je uvek koristio alkohol, koji je teško podnosio, vrlo brzo se opijao i postajao je sve agresivniji.

Svaki njen pokušaj da normalno razreši nepodnošljivost zajedničkog života (napuštanje supruga i odlazak zajedno sa decom, prvo kod brata, zatim u uznajmljen stan, a zatim pokušaj da pravnim putem razvede brak) osujećivan je na najbrutalniji način. M.V. je govorio da supruga može da izađe iz braka samo mrtva, sa „nogama napred“. Decu je tukao crevom od butan boce, trožilnim kablom, ramom od bicikla, lancem od bicikla, nogama, rukama... Tukao ih je i kada su bili sasvim mali. Jedan svedok je naveo kako je M.V. kćerku od 4 godine udario nogom u leđa. Sinu je gasio cigarete na usni, a pretio je da će mu sledeći put cigaretu ugasiti na oku. Sa povredama po telu deca su morala da idu na časove fizičkog vaspitanja, a supruga je sa povredama išla

da brojčano posmatrano žene ubice nisu tako važan problem kao žene žrtve, jer žena češće postaje žrtva nego ubica. U mnogim slučajevima izvršenja ubistva žena je dugo bila žrtva fizičkog maltretiranja i tiranije, da bi u jednom momentu zamenila ulogu žrtve (žrtva koja postaje izvršilac). Ovakvi slučajevi pokazuju koliko su isprepleteni međusobni odnosi žrtve i izvršioca i da često žena izvršilac smatra da je ona ustvari i žrtva. Tradicionalno određen položaj žene u porodici, njena ekonomska zavisnost od muškarca a često i fizička slabost, glavni su razlozi zbog kojih žena češće nego muškarac biva izložena zlostavljanju u okviru porodice, počev od nanošenja telesnih povreda do najgnusnijih ubistava.[1]

U svim slučajevima ubistva sa motivom otklanjanja maltretiranja i fizičkog zlostavljanja u bračnoj i vanbračnoj zajednici (44 ili 32,83%) ponašanje žrtve – muža znatno je doprinelo izvršenju ubistva. Izvršenje ubistva za ženu je pitanje opstanka, ona u tom momentu ne vidi drugačiji način da preživi. Žene ubice opisuju muževe koji su ih maltretirali kao izuzetno grube ljude, koji zanemaruju porodicu, odaju se skitnji i neradu, avanturizmu, vezama sa drugim ženama. Jedna žena piše u autobiografiji da je život u zatvoru mnogo lakši nego u braku. Kod jednog broja žena ubica mržnja prema mužu-tiraninu bila je toliko velika da posle izvršenja ubistva komadaju leš, pokušavaju da ga spale, guraju u kanalizacionu cev, zakopavaju u dvorištu.[2]

3. Krivičnopravni status žrtava krvnih delikata

Krivično pravo nije u dovoljnoj meri vodilo računo o žrtvama krivičnih dela. Uticaj ponašanja žrtve na izvršenje krivičnog dela bio je dugo vremena zanemarivan u krivičnom pravu. Međutim, savremena krivična zakonodavstva vode računa o ovome. Ona u svojim odredbama sve više imaju u vidu i ponašanje žrtve krivičnog dela. Utvrđuju se rešenja kojima se vrednuje doprinos žrtve, kao određena okolnost, koja u adekvatnom obimu doprinosi smanjenju odgovornosti učinioca. Krivičnopravno relevantna ponašanja žrtve su naročito: **nužna odbrana, pristanak i provokacije**.

Najvažniji institut u ovom smislu u našem krivičnom zakonodavstvu je **nužna odbrana,** koja isključuje postojanje krivičnog dela, ako je delo izvršeno da bi učnilac od svog dobra ili dobra drugoga odbio istovremen protivpravan napad (član 19. KZ). Nužna odbrana predstavlja klasičan oblik uzimanja u obzir ponašanja žrtve u krivičnom pravu. Ponašanje žrtve, kada su ispunjeni uslovi za nužnu odbranu, dovodi do isključenja postojanja krivičnog dela i oslobođenje učinioca od optužbe. Žrtva je prva napala zaštićeno dobro, a pravo svakog pojedinca je da, pod određenim uslovima predviđenim zakonikom, to dobro zaštiti, pa time učinio i krivično delo.[3]

Za razliku od ponašanja žrtve u uslovima nužne odbrane koje uvek dovodi od isključenja protivpravnosti, odnosno postojanja krivičnog dela, pristanku žrtve na povredu

---

na posao. U istrazi su to potvrdili njeni šefovi i kolege sa posla. U preduzeću gde je zaposlena hteli su da joj daju stan, ali to ne bi rešilo problem, pošto bi je suprug vratio u svoj stan.

[1] Nikolić Ristanović, V. (1984): „Uticaj žrtve na pojavu kriminaliteta", IRO „Svetozar Marković", Beograd, str. 54.

[2] Konstantinović-Vilić, S. (1986): "Žene ubice", Gradina, Niš, str. 150.

[3] Presudom Okružnog suda u Novom Sadu K. 25/2001 godine optuženi J.H. i A.P. su oslobođeni optužbe da su počinili krivično delo ubistvo u prekoračenju nužne odbrane. Sud je utvrdio da su oni u nužnoj odbrani dana 14.08.1996. godine oko 01,00 čas, u svom stanu u Vrbasu, u ul. Ivana Milutinovića br. 146 lišili života J.H. starijeg, oca i vanbračnog supruga optuženih. ...Neuropsihijatrijskim veštačenjem prof. dr Borislava Kapamadžije utvrđeno je da je pokojni bio ličnost koju je nemoguće popraviti bilo kakvim zakonsko psihološkim merama. Pokojni je pokazivao svoju sadističku prirodu. Bio je još i teški alkoholičar. Nije dozvoljavao supruzi da ga napusti. Pretnjama i obećanjima je od njenih roditelja vraćao kući, da bi odmah potom nastavio sa svojim starim ponašanjem.

koja joj je krivičnim delom naneta, krivično pravo daje različita dejstva. **Pristanak povređenog**, kao opšti institut, treba razlikovati od slučajeva kada jednostavno nisu ispunjeni elementi nekog krivičnog dela zato što pristanak lica prema kome se neke radnje preduzimaju isključuje prinudu kao bitan elemenat tih krivičnih dela (npr. pristanak je nespojiv sa krivičnim delom razbojništva, silovanja, iznude itd.).[1] Kod nekih krivičnih dela, odnosno zaštite određenih dobara za čiju je zaštitu zainteresovano društvo u celini, ne može se dati pravo pojedincu da odlučuje o tome da li će krivično delo biti isključeno. I kod nekih ličnih dobara, koja se rangiraju veoma visoko, postoji izrazit društveni interes tako da se nebi moglo prepustiti pojedincima da o njima odlučuju bez obzira na to što su oni njihovi neposredni nosioci (npr. pravo na život). Potpuno novo krivično delo privilegovanog ubistva u Krivičnom zakoniku Republike Srbije predstavlja krivično delo lišenje života iz samilosti (član 117. KZ). Do donošenja novog krivičnog zakonika ovo krivično delo se kvalifikovalo kao obično ubistvo. Pristanak žrtve uzet je izričito u obzir od strane zakonodavca pri propisivanju blažih kazni za pojedina krivična dela. Takav je slučaj u našem zakonodavstvu kod krivičnog dela nedozvoljeni prekid trudnoće kada je izvršeno po pristanku bremenite žene. Za ovo delo propisana je kazna zatvora od tri meseca do tri godine (član 120. stav 1. KZ).

Provokativno ponašanje od strane žrtve krivičnopravno je relevantno u odnosu na kažnjivost učinioca krivičnog dela. Primer provokacije odnosno izazova od strane žrtve s posledicom nasilja nad njom samom, pored pomenute nužne odbrane, imamo kod: prekoračenja granica nužne odbrane (član 19. stav 3. KZ), ubistva na mah (član 115. KZ), teške telesne povrede na mah (član 121. stav 5. KZ), lake telesne povrede na mah (član 122. stav 3. KZ).

U slučaju prekoračenja nužne odbrane postoji krivično delo. To znači da prvobitni napadač ima pravo na nužnu odbranu u odnosu na krivično delo koje se vrši prekoračenjem nužne odbrane**. Prekoračenje granica nužne odbrane** predstavlja fakultativni osnov za ublažavanje kazne. Pod dodatnim uslovima, kada je učinilac prekoračio granice nužne odbrane usled jake razdraženosti ili prepasti izazvane napadom može se i osloboditi od kazne, tj. predstavlja fakultativni osnov za oslobođenje od kazne. Znači, žrtvi se prebacuje za napad a sa učiniocem se zbog napada žrtve blaže postupa.[2]

Kod ubistva na mah ubijeni je učinioca doveo u stanje jake razdraženosti napadom, zlostavljanjem ili teškim vređanjem. Zbog toga ubistvo na mah spada u privilegovana ubistva, a propisana kazna je zatvor od jedne do osam godina. Teška telesna povreda na mah ima identična obeležja kao i krivično delo ubistva na mah. Jedina razlika postoji u pogledu posledice. Sud može učiniocu lake telesne povrede izreći sudsku opomenu, ako je učinilac bio izazvan nepristojnim ili grubim ponašanjem oštećenog.

Pooštrena je zaštita žrtava nekih krivičnih dela protiv života i tela. Primetno je da se u nekim slučajevima pojačava zaštita nekih kategorija žrtava. Mi ćemo ovde ukazati na nekoliko inovacija izvršenih prilikom donošenja Krivičnog zakonika Republike Srbije 2005. godine. U članu 114. KZ imamo nove inkriminacije teškog ubistva: ubistvo deteta ili bremenite žene (tač. 9) i ubistvo člana svoje porodice kojeg je prethodno zlostavljao (tač. 10).

[1] Stojanović, Z. (2005): Krivično pravo, opšti deo, „Pravna knjiga" Beograd, str. 150.

[2] Presudom Okružnog suda u Novom Sad K. 170/02 Z.J. je oglašen krivim zbog krivičnog dela ubistva u prekoračenju granica nužne odbrane u sticaju sa krivičnim delom neovlašćeno nošenje vatrenog oružja i municije i osuđen na kaznu zatvora u trajanju od tri godine i četiri meseca. Imenovani je dana 07.02.2002. godine oko 01,15 časova u Vrbasu, u ulici D. Bojovića, ispred kuće br. 109, iz pištolja ispalio 4 hica, od kojih je jedan pogodio B.M. i lišio ga života. Prethodno je optuženi prišao B.M. i rekao mu: „B...., B.... molim te oprosti mi što sam te prijavljivao policiji, ostavi mi decu na miru." Na to mu je pokojni preteći odgovorio: „Šta ti mene Cigane pratiš, ubiću te k'o kera." Pokojni je sam ili sa svojom grupom koju su činili njegov brat S., braća M. i P.V., kao i druga lica u dužem vremenskom periodu zlostavljao optuženog.

Ovo su teži oblici ubistva s obzirom na svojstvo lica koje se lišava života (žrtvu). Predviđanje ovih slučajeva ubistva kao teških ubistava opravdava se, ako je u pitanju ubistvo deteta, pojačanom krivičnopravnom zaštitom dece, dok se ubistvo bremenite žene pojavljuje kao teško ubistvo s obzirom na to da se kod ovog ubistva pored ubistva žene ostvaruje uništenje ploda kao neka vrsta ubistva još nerođenog deteta. Razlozi za uvođenje ove nove inkriminacije u naše krivično zakonodavstvo su brojni, pre svega što se njom u izvesnom smislu pruža i zaštita pravu na život detetu koje još nije rođeno.

Viktimološki je zanimljiva odredba o fakultativnom oslobođenju od kazne (član 58. stav 2. KZ). To je primer kako je u nekim slučajevima teško razdvojiti ko je učinilac a ko žrtva. Ovde se u jednom licu stiču oba svojstva. A upravo zbog toga što posledice dela tako teško pogađaju učinioca da izricanje kazne u takvom slučaju očigledno ne bi odgovaralo svrsi kažnjvanja. Radi se o osnovu za oslobođenje od kazne koji se u načelu može primeniti kod svih krivičnih dela učinjenih iz nehata. To su npr.: krivična dela protiv bezbednosti javnog saobraćaja, krivično delo nehatno lišenje života i dr. Pored toga, da je reč o krivičnom delu iz nehata, za primenu ovog osnova potrebno je da kumulativno budu ispunjena dva uslova koja su u tesnoj vezi: jedan zahteva da posledice dela teško pogađaju učinioca, a drugi da zbog toga izricanje kazne ne bi odgovaralo svrsi kažnjavanja. Učinilac može biti teško pogođen i posledicama koje trpe druga lica pod uslovom da je on sa njima u bliskim odnosima. To su bliski srodnici. Pored bliskih srodnika, to može da bude npr. žena sa kojom je izvršilac živeo u vanbračnoj zajednici koja je bila gravidna i sa kojom je imao nameru da zaključi brak.[1]

Krivični zakonik je u članu 54. predvideo da će sud prilikom odmeravanja kazne učiniocu krivičnog dela uzeti u obzir sve okolnosti koje utiču da kazna bude manja ili veća (olakšavajuće i otežavajuće okolnosti), između ostalih i okolnosti pod kojima je delo učinjeno. Ove okolnosti su heterogenog karaktera. U krug ovih okolnosti spadao bi doprinos žrtve izvršenju krivičnog dela, odnosno okolnost da je žrtva dala povod za izvršenje krivičnog dela ili je na drugi način doprinela nastupanju posledice. Doprinos žrtve sopstvenoj viktimizaciji treba u načelu uzeti kao olakšavajuću okolnost.[2]

4. Ponašanja žrtava krvnih delikata kao doprinos njihovom izvršenju

Sagledavanje doprinosa žrtve u izvršenju krivičnog dela nema samo krivičnopravno značenje. Ono ima i svoj kriminološki značaj, što je prevashodni predmet interesovanja u ovom radu. Kada su u pitanju krvni delikti, kao vrsta kriminaliteta koja nastaje u neposrednim interpersonalnim odnosima, po pravilu u konfliktnim situacijama, onda je ponašanje žrtve koje se ispoljava u vidu doprinosa izvršenju krivičnog dela, svakako vrlo značajan činilac. Neka istraživanja koja su u tom smislu vršena za ubistvo, kao najteži oblik krvnih delikata, to potvrđuju.

Rezultate našeg istraživanja prezentirali smo u tabelarnom pregledu. Mi smo utvrdili da je žrtva u 62 slučaja doprinela sopstvenoj viktimizaciji, što je 51,67% od ukupnog broja analiziranih 120 slučajeva. Neposredna fizička provokacija žrtve[3] bila je u 28 slučajeva

[1] Presuda OSB Kž. 1726/96. "Teška pogođenost" posledicama krivičnog dela u takvim slučajevima se, prema stavu sudske prakse, sastoji se u duševnim patnjama učinioca zbog trpljenja njemu bliskih lica. Cit. prema: Stojanović, Z., str. 288.

[2] Stojanović, Z., op. cit., str. 282.

[3] Kao ilustrativan primer izuzetnog doprinosa žrtve sopstvenoj viktimizaciji ili stradanju navodimo kriminalni događaj od 02.11.1996., kada su u restoranu „Jugović" u mestu Kać, opština Novi Sad, u revolveraškom obračunu dva lica (**D.M**. i D.D.) lišena života, a tri lica (D.K., V.Š. i G.M.) zadobila teške telesne povrede. Đ.D. je zadobio lake telesne povrede. Na ovom primeru smo želeli da pokažemo kako je bezozbirno nasilničko ponašanje naoružanih i alkoholisanih **D.M. i D.K**. predstavljalo izuzetan doprinos izvršenju ovih krvnih delikata.

(23.33%). Žrtva je neposredno verbalno provocirala učinioca u 19 slučajeva (15,83). Da dođe do izvršenja krvnog delikta žrtva je značajno doprinela dugovremenim zlostavljanjem učinioca u 8 slučajeva (6,66%). Drugi doprinosi žrtve su bili u 7 slučajeva: raskidanje bračne, vanbračne ili ljubavne veze (5 slučajeva), raniji fizički napad na učinioca u 1 slučaju i u 1 slučaju žrtva je ranijom pretnjom učiniocu da mu vrati dug doprinela izvršenju krvnog delikata. Kada se sud u postupku eksplicitno izjasnio o doprinosu žrtve izvršenju dela, onda je to uzimao kao olakšavajuću okolnost prilikom odmeravanja kazne. U okviru našeg uzorka značajan doprinos žrtve bio je kod ubistva i pokušaja ubistva na mah (11 slučajeva), ubistva i pokušaja ubistva u prekoračenju granica nužne odbrane (6 slučajeva), a u jednom slučaju sud je oslobodio optužbe J.H. i A.P. koji su oca i vanbračnog supruga tiranina ubili u nužnoj odbrani. Neki od ovih slučajeva su obrađeni u radu kao primeri iz sudske prakse.

Žrtva nije dala doprinos u 58 slučajeva, što je 48,33% od ukupnog broja ispitanih slučajeva. Našim istraživanjem smo našli da je 15 žrtava stradalo od neuračunljivih učinilaca, zbog čega je sud učiniocima izrekao 8 mera bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja u zdravstvenoj ustanovi i 2 mere bezbednosti obavezno psihijatrijsko lečenje na slobodi. Teška ubistva izvršena iz koristoljublja imala su za posledicu lišavanje života 9 žrtava koje ničim nisu doprinele izvršenju krivičnog dela. Kod ubistva ih nehata 4 žrtve su stradale bez svog doprinosa, dok su nevine žrtve bila i dva novorođenčeta ubijena od strane svojih majki prilikom porođaja. I jedna beba od osam meseci je stradala od svoje majke. Zbog dokazivanja superiornosti u kafanskoj tuči, obesti i nasilničkog ponašanja stradalo je 9 žrtava koje takođe ničim nisu doprinele sopstvenoj viktimizaciji. Prilikom izvršenja ubistva i pokušaja ubistva kojim se sa umišljajem dovodi u opasnost život još nekog lica stradalo je 7 lica (3 sa smrtnom posledicom, a 4 sa teškim telesnim povredama). Alkoholičari su bez jasnog motiva pokušali da ubiju tri žrtve, dok je jedna žena stara 81 godinu smrtno stradala od alkoholičara koji je kod nje stanovao kao podstanar.

Među nevinim žtvama pronašli smo: jednog policajca koji je stradao u obavljanju poslova javne bezbednosti, jednu babu od 88 godina koju je ubio unuk sa motivom rešavanja konfliktne porodične situacije usled dugotrajnih svađa između njegove majke i oca, a vezano za babu, jednog supruga koga je na podmukao način ubio ženin ljubavnik uz njeno podstrekavanje, jednu snaju koju je ubio svekar zbog netrpeljivosti, mržnje i čestih svađa. Jedna žena je stradala od čoveka sa kojim je živela u vanbračnoj zajednici. Motiv je bila ljubomora. Navodno je odbila da se venča, a često su je telefonom pozivali muškarci. Ubijena je na način udaranjem u glavu, oborena u odvodni kanal i držanjem glave potopljene u vodi kanala. Smrt je nastupila usled naglog mehaničkog udušenja. To je sve posmatrala njena mala ćerka.

Smatrali smo da ničim nije doprineo svom stradanju ni 70.-to godišnji M.P. iz Novog Sada, koga je u njegovoj porodičnoj kući, noću oko 2 sata i 25 minuta, pokušao da ubije Ž.S.[1]

Njihovo provokativno i agresivno ponašanje je doprinelo da **D.M.** postane žrtva krivičnog dela ubistva (lišen je života), dok je **D.K**. postao i žrtva krivičnog dela teška telesna povreda. U ovom slučaju **D.K**. je istovremeno i žrtva i učinilac. Osuđen je na kaznu zatvora u trajanju od osam godina. U teoriji se kaže da je, na primer kod krivičnog dela ubistva na mah žrtva jednako kriva kao i sam izvršilac. Nažalost ovde su ova dva lica sve ovo izazvali i sigurno su više krivi od onih koji su bili optuženi u ovom krivičnom predmetu.

[1] On je ušao u pekaru „Porta“ maskiran (sa vojničkom podkapom na glavi i gumenim rukavicama na rukama)“ i pitao radnicu koga ima u kući. Kada se pojavio vlasnik M.P., Ž.S. je u njega iz pištolja koji je neovlašćeno nosio ispalio jedan hitac. Sud nije prihvatio navode iz optužnice da je okrivljeni inkriminisane radnje preduzeo u nameri da sebi pribavi protivpravnu imovinsku korist, nego u nameri lišavanja života domaćina kuće i vlasnika pekare. U postupku je utvrđeno da je Ž.S. sa umišljajem započeo izvršenje krivičnog dela ubistva, koje je svojim radnjama prekinuo oštećeni M.P., pa je delo ostalo u pokušaju. Oštećeni M.P. je u samoodbrani iz svog pištolja

Takođe je bio žrtva pokušaja ubistva E.P. iz Temerina. Na njega, odnosno u pravcu putničkog automobila u kome se on nalazio, bacio je aktiviranu ručnu bombu M-75 okrivljeni M.R. sa motivom osvete zbog toga što je E.P. pet meseci pre kritičnog događaja upravljao vozilom koje je naletelo na ćerku okrivljenog i usmrtilo je. Okrivljeni je u vreme izvršenja dela imao prolongiran afekt besa, ljutnje, revolta, rezignacije i depresivnosti u odnosu na žrtvu zbog gubitka svoje ćerke. Od pogibije ćerke u saobraćajnoj nezgodi konzumirao je alkohol u znatnim količinama.

Pregled ponašanja žrtava krvnih delikata u Vojvodini, koja su predstavljala određeni doprinos za njihovo izvršenje

		N	***%***
	Ispitano slučajeva	***120***	***100***
1.	***Žrtva je dala doprinos:***	***62***	***51,67***
1-a	***Neposredna fizička provokacija***	***28***	***23,33***
	Fizički napad na učinioca koji je neposredno prethodio izvršenju dela	*27*	
	Fizički napad na učiniocu blisko lice, koji je neposredno prethodio izvršenju dela	*1*	
1-b	***Neposredna verbalna provokacija***	***19***	***15,83***
	Vređanje učinioca	*7*	
	Izazivanje ili prihvatanje svađe	*7*	
	Izazivanje ili prihvatanje prepirke	*3*	
	Izazivanje opravdane ljubomore	*2*	
1-c	***Dugovremeno zlostavljanje učinioca***	***8***	***6,66***
	Zlostavljanje supruge koja se javlja kao učinilac dela	*3*	
	Zlostavljanje drugih ukućana koji se javljaju kao učinioci dela	*4*	
	Dugovremeno zlostavljanje učinioca sa kojim žtva nije bila u srodstvu	*1*	
1-d	***Drugi doprinosi žrtava***	***7***	***5,83***
	Raskidanje bračne, vanbračne ili ljubavne veze sa učiniocem	*5*	
	Raniji fizički napad na učinioca	*1*	
	Ranija pretnja žrtve učiniocu da mu vrati dug	*1*	
2.	***Žrtva nije dala doprinos***	***58***	***48,33***

5. Zaključak

U radu je sagledan doprinos žrtve u izvršenju krvnih delikata. Istaknut je značaj žrtve na nastanak krvnih delikata, kako sa krivičnopravnog tako i sa kriminološkog aspekta. Naša istraživanja pokazuju da je doprinos žrtve vlastitom udesu znatan. Utvrđeno je da je žrtva u 51,67% od ukupnog broja analiziranih slučajeva doprinela sopstvenoj viktimizaciji. Uopšte se može reći da kod većine „delikata odnosa“ kao što su ubistva, seksualni delikti i slično, uloga žrtve predstavlja značajan faktor u nastanku konačnog rezultata. To vredi posebno za ubistvo u okviru koga je žrtva direktan izazivač. Ona prva koristi fizičku silu od koje kasnije sama strada.

LITERATURA

[1.] Ignjatović, Đ. (2007): *Kriminologija*, „Dosije“, Beograd.
[2.] Konstantinović – Vilić, S. (1986): “Žene ubice”, Gradina, Niš.
[3.] *Krivični zakonik* („Službeni glasnik R. Srbije“, br. 85/05, 88/05, 107/05 i 72/09).

ispalio u optuženog tri hica. Iz tela optuženog je hirurški izvađeno pištoljsko zrno, a drugo zrno je ostalo u telu optuženog u mekim tkivima.

[4.] Marković, M. (2008): *Krivičnopravni i kriminološki aspekt krvnih delikata u Vojvodini*, doktorska disertacija, odbranjena na Pravnom fakultetu Univerziteta Privredna akademija u Novom Sadu.
[5.] Nikolić–Ristanović, V. (1984): „*Uticaj žrtve na pojavu kriminaliteta*", IRO „Svetozar Marković", Beograd.
[6.] *Pravnosnažne presude* Okružnog suda u Novom Sadu**.**
[7.] Stojanović, Z. (2005): *Krivično pravo*, opšti deo, „Pravna knjiga", Beograd.